

ФОРСАЙТ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сорокіна А. М., студентка 2 курсу факультету Менеджменту

Загородня Ю. В., к.е.н., доцент кафедри «Навігація та управління судном»

Донецький Державний університет управління, м. Маріуполь, Україна

Сучасне суспільство динамічне і перебуває у процесі постійних трансформацій. Одні зміни можна відстежити на ранніх стадіях і використовувати аналітичну інформацію для вибудовування ефективної публічної політики, інші складно передбачити і належним чином підготуватися до їх наслідків. У цьому контексті особливу роль набуває стратегічне передбачення державним апаратом майбутніх суспільних змін. Розглядаючи практики сучасного громадського управління, ми можемо звернутися до соціальної технології форсайт (стратегічне передбачення).

Дослідження майбутнього – це мультидисциплінарна сфера, яка об'єднує дисциплінарну інформацію за допомогою обговорень та дискусій [1]. «Форсайт (від англ. Foresight — погляд у майбутнє, передбачення) поєднавши у собі найкращі здобутки прогнозування та стратегічного планування став на сьогодні однією з найефективніших технологій проектування розвитку суспільства виходячи, при цьому не з минулого, а з майбутнього» [2].

Слід зазначити, що форсайт має етапність та витоки розвитку. Для розуміння його сутнісних основ необхідний розгляд цих сторін його життєздатності, незважаючи на крах окремих програм і проектів форсайту. Людство завжди цікавило майбутнє, тому витоки теорії передбачення мають глибоке історичне коріння (таблиця 1).

Таблиця 1 – Історичне коріння розвитку технології передбачення [3]

Етап розвитку	Форма прояву	Інструмент реалізації
Античний період	Здебільшого – теологічні припущення чи осяяння, але ці виключало розвитку теорії світського розуміння процесу передбачення. Першою із відомих спроб стала книга найбільшого давньогрецького лікаря Гіппократа «Прогностика». Вона була написана понад дві тисячі років тому. Назва «Прогностика» походить від давньогрецького prognosis – передбачення. Це поняття означало мистецтво формулювання діагнозів та прогнозів процесів та явищ у сфері медичних досліджень.	Пророцтва відрізняються містичним характером, що має суто суб'єктивний характер (яскравий приклад – жриця Піфія). У той самий час «Прогностика» Гіппократу на відміну прогнозів оракулів на той час стосувалася переважно способів визначення різноманітних хвороб, їх перебігу і результатів. Передбачення базувалися на досвіді узагальнення процесів, що об'єктивно протікають, неодноразово повторюються за наявності однакових зовнішніх факторів.

Продовження таблиці 1

Епоха утопістів («Утопія» Томаса Мора, «Місто Сонця» Томмазо Кампанелли)	Утопії були одним із видів передбачення майбутнього, заснованого на поглядах авторів, впевнених у цивілізаційному розвитку людства та запереченні діючої суспільної системи.	Утопії були передусім проєкціями ціннісних очікувань авторів, а не прогнозами чи дослідженнями. У цьому їхня відмінність від античного трактування передбачення та сучасного трактування форсайту як технології передбачення.
XIX-XX ст. – футуристичний етап та етап фантастів	Футурологи почали екстраполювати технологічні, економічні та соціальні тенденції, намагалися передбачити майбутні тенденції. Наприкінці 1960-х років. У світі сформувалася критична маса футурологів, розпочався міжнародний діалог про довгострокові цілі розвитку людства. У 1972р. було складено звіт Римського клубу «Межі зростання», що попереджає про наслідки зростання населення, збільшення використання ресурсів та економічного зростання. Було створено міжнародні організації футурологів: Всесвітня федерація вивчення майбутнього (World Futures Studies Federation) та Всесвітнє товариство майбутнього (World Future Society).	Відсутність наукових методів передбачення ґрунтується на вигадках та їх суб'єктивному трактуванні. Основним інструментом було прогнозування, засноване на здогадах та вигадках. У XX ст. перейшли від прогнозування (прогнози розвитку технологій та ін.) до сценаріїв розвитку. Розширюючи сферу застосування своїх методів, футурологи перестали приділяти достатньо уваги прогнозам розвитку технологій. У цій галузі естафету у футурології перехопив метод під назвою «технологічне передбачення» (technology foresight).

Метод Форсайт спочатку виник на Заході. У США, Великій Британії, Франції, Австрії цей метод використовують з 80-х рр., спочатку в галузі оборонних досліджень та перспектив безпеки. У міру поширення методу мети форсайт-проектів ставали різноманітнішими [4].

Виділяють три етапи у розвитку даного методу, на яких цілі Форсайту кардинально змінювалися:

1. Перший етап – технологічний Форсайт (Technology Foresight), програма застосовувалася для розробки перспектив науково-технічної сфери. Перша британська програма (1984 р.) визначала технологічний Форсайт як систематичний засіб оцінки тих наукових та технологічних досягнень, які у довгостроковому плані могли б мати сильний вплив на економічний та соціальний розвиток.

2. Другий етап – ринково орієнтований Форсайт.

3. Третій етап – соціально-економічний Форсайт.

Сьогодні Форсайт є потужним інструментом, який застосовується для різних соціально-економічних цілей. У результаті у багатьох країнах визначення «технологічний» не використовують». Форсайт належить до методів роботи з майбутнім, використовується з метою «зазирнути у віддалене майбутнє науки, технології, економіки та суспільства з метою визначення галузей стратегічних досліджень та технологій, які, ймовірно, можуть принести найбільші економічні та соціальні вигоди» [4]. Форсайт є найбільш ефективною технологією, яка здатна виявляти тенденції, що виникають, на ранніх стадіях і

передбачати можливі сценарії розвитку проблем у майбутньому. Ця технологія дає державі можливість «грати на випередження», тим самим діяти проактивно, а не усувати наслідки чергових криз. Ефективне планування має включати сценарії стратегічного передбачення з можливими варіантами розвитку подій. Маючи відпрацьовані та дієві практики форсайту є можливість побудови більш стійкого майбутнього, підготовленого до різних криз та потрясінь [5].

Аналіз досвіду провідних країн, які широко використовують у своїй діяльності різні технології сучасного публічного управління та керуються новою позицією в суспільстві незалежних діячів - суб'єктів політики, показав, що форсайт стає невід'ємним та ефективним механізмом державної політики. Розрізняють два основні напрямки впливу на публічну політику форсайт технологій, а саме [6]:

1. Форсайт інформує державний апарат і політичні кола, надаючи більш систематичні знання про відповідні тенденції та події в середовищі, що активно трансформується.

2. Форсайт діє як рушійна сила рефлексивних процесів взаємного соціального навчання серед державних службовців та політиків, які стимулюють формування загальних бачень публічної політики.

Форсайт-технології здатні впливати не лише на політичні кола, а й на громадськість. Насамперед, вони створюють своєрідні суспільні цінності. Громадяни, впевнені у своїй «потрібності» і відчувають причетність до тих чи інших трансформацій, є стовпами громадянського суспільства. В країнах з розвиненими партисипативними практиками добре розвинений волонтерський рух, більший за цивільні активістів та небайдужих громадян.

Форсайт – це спосіб пізнання громадян і потенційний засіб інклюзивного управління в демократичному суспільстві.

Стратегічне передбачення розвиває низку компетенцій, необхідних для прогнозування майбутніх стратегій, інформування про альтернативи планування та стратегічні варіанти розвитку подій, за допомогою застосування експертних, доказових, творчих та діалогових методів. Методи передбачення дозволяють робити запобіжні міркування та формальні припущення про розвиток чи кризи в майбутньому, вони здатні полегшити прийняття поточних ситуаційних рішень [7].

Форсайт як політична комунікативна технологія може розглядатися як ресурс і засіб демократизації, відкритості та продуктивності (формування та відстоювання інтересів) політичного простору країни. Використання основних принципів комунікативної технології Форсайту дозволить уникнути формалізму політичного дискурсу, виявити нових діячів (креативних, грамотних, професійних), делегувати повноваження та «вивести» у публічний простір політики тих, від кого залежить майбутнє якоїсь конкретної сфери чи регіону, міста чи країни загалом.

Таким чином, саме можливість розглядати найнеймовірніші на перший погляд варіанти розвитку подій робить форсайт технології особливо актуальними та імовірно популярними у короткостроковій перспективі. Урядам необхідно мислити далекоглядно, набувати відповідних компетенцій та

розробляти ефективні процеси прогнозування для підготовки до непередбачених змін у навколишньому середовищі.

Література:

1. Komp-Leukkunen K. What life-course research can contribute to futures studies // *Futures*. 2020. № 124. Abstract № 102651. С.1-2. URL: https://www.researchgate.net/figure/How-life-course-research-informs-futures-studies-under-different-types-of-uncertainty_tbl1_345243021 (Дата звернення 08.11.2021)
2. Квітка С.А. Форсайт як технологія проектування майбутнього: новітні механізми взаємодії публічної влади, бізнесу та громадянського суспільства. Аспекти публічного управління. 2016. № 8. С. 7 URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=aplup_2016_8_3 (Дата звернення 08.11.2021)
3. Малиновська О.В. Скобелева І.П. Форсайт як технологія стратегічного планування та управління. Дайджест фінанси. 2014. №4 (232). С.46 URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/forsayt-kak-tehnologiya-strategicheskogo-planirovaniya-i-upravleniya/viewer> (Дата звернення 09.11.2021)
4. Соколов, А. Форсайт: погляд у майбутнє / О. Соколов // *Форсайт*. - 2007. - №1. URL :<https://cyberleninka.ru/article/n/forsayt-vzglyad-v-budushee/viewer> (Дата звернення 09.11.2021)
5. Burinskiene M., Rudzkiene V. Future insights, scenarios and expert method application in sustainable territorial planning // *Technological and Economic Development of Economy*. 2009. №1. Р. 10–25. URL: <https://journals.vgtu.lt/index.php/TEDE/article/view/6376/5524> (Дата звернення 09.11.2021)
6. Habegger B. Strategic foresight in public policy: Reviewing the experiences of the UK, Singapore, and the Netherlands // *Futures*. 2010. №1. Р. 49–58. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.980.193&rep=rep1&type=pdf> (Дата звернення 09.11.2021)
7. Bryson J.M., Crosby B.C., Bryson J.K. Understanding strategic planning and the formulation and implementation of strategic plans as a way of knowing: The contributions of actor-network theory // *International Public Management Journal*. 2009. №2. Р. 172–207. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10967490902873473> (Дата звернення 10.11.2021)

СТРАТЕГІЇ РОЗУМНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Чайка І. П., к.е.н., доцент кафедри Менеджменту

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Полтавський регіон можна охарактеризувати як периферійний згідно умов розташування державних кордонів, щільності населення, рівня підприємницької активності, безробіття, структури представлених галузей промисловості. Не зважаючи на зазначене розвиток туризму для нього є гарною перспективою. За інформацією Департаменту культури і туризму Полтавської обласної державної адміністрації на території області нараховується 12 санаторно-курортних закладів, 782 дитячих оздоровчих закладів, 12 центрів